

Tomáš Maszárík, později Masaryk, po našem Řezníček

Název emise: T. G. Masaryk

Den vydání: 14. listopadu 2018

Hodnoty: známka a aršík, obojí A (ke dni vydání 19 Kč)

„A“ - známka T. G. Masaryk; kat. č. 1013

„A“ - aršík T. G. Masaryk; kat. č. A1014

Rozměry: obraz zn.: 23 x 40 mm, **aršík:** 67 x 89 mm

Výtvarný návrh: Zdeněk Netopil

Rytina: Miloš Ondráček

Druh tisku: OTr+HT

Papír: fl-an-OF; **Tisk:** PTC Praha

Tisková forma: 2x (30 zn. + 2x A1)

Náklad: 900 tis. zn., 60 tis. aršíků

FDC: OTp v barvě tmavě modré

Tisk: PTC Praha; **Náklad:** 3.800

Na tom chlapovi vás musí fascinovat všechno! Říkáám *chlapovi*, protože to skutečně chlap byl, se vším všudy, od žákovských let po poslední dopis před svým skonem. Lidí je na světě spousta, zhruba polovina z nich jsou muži¹⁾, ale chlapů, kteří se před problémy neohnou jako stéblo trávy, v životě potkáte jen pár. Masarykův životní příběh je dostatečně znám, ke stému výročí vzniku republiky se o něm zase hodně píše.²⁾ Já jsem měl to štěstí, že jsem se léta přátelil s Vítězslavem Houškou, bývalým šéfredaktorem Filatelie, který o Masarykovi věděl kdeco, napsal o něm několik knih a řadu článků, a i když byl o generaci starší než já, rád se mnou trávil čas a spoustu zajímavého mi o něm pověděl. Mrzí mě, že jsme spolu nestačili pořádně prozkoumat Masarykovy dopisy z přelomu dvacátých a třicátých let, určené tehdejšímu ministru obrany a později předsedovi vlády Františku Udržalovi, které získal můj tatínek a já o nich chtěl s Houškou napsat knihu. Právě v těchto důvěrných dopisech, určených tehdy jen očím adresáta, Masaryk vystupuje jako pevný zastánce a obránce demokracie, přísný a přímočarý, současně ale chápající, že i politici jsou jen lidé a není možné po nich chtít nemožné. Kdo jste využili příležitost prohlédnout si je na výstavě KF 00-65 v Poštovním muzeu, museli jste obdivovat, jak přesně Masaryk formuloval, jak prozíravě se vyjadřoval, a nakonec i jak krásně psal! (Většina těch dopisů je totiž psána rukou, protože se pisatel obával – jak v jednom z nich výslovně uvedl –, že by mezi jeho /nebo adresátovými/ spolupracovníky mohl být donašeč českým fašistům! V téhle věci tedy nedůvěřoval ani vlastní sekretářce,

kteří před tím dopisy diktoval do stroje, a totéž požadoval od Udržala. To jen k současným naivním povzdchům, že doba první republiky byla jakýmsi zlatými časy!) Nejvíce mě v Masarykových dopisech zaujal ten, v němž se zabývá financováním politických stran. Konstatuje, že to je velký problém, který je třeba vyřešit, a uvádí konkrétní jména předních politiků, kteří se podle něj do černých fondů zapojili (například doslova píše, že Stříbrný si navíc z toho něco vzal, zatímco Švehla pro sebe nevezal krejcaru...). No vidíte, uplynulo devadesát let a situace s financováním politických stran se u nás nijak nezlepšila.

Právě tyhle dopisy mi přítom Masaryka přiblížily nejvíce, protože jinak jeho knihy není snadné číst a vzpomínky současníků (například Čapek nebo Peroutka) jsou zabarveny sympatiemi k velkému muži a knihy pozdějších autorů se zase často snaží Masarykovy postoje a názory interpretovat, přirozeně s výhodou historického odstupu v čase. A tak se mi osvědčilo vyhledávat na internetu kratší dobové práce, například novinové rozhovory, v nichž se Masaryk vyjadřuje s až odzbrojující otevřeností. Ostatně, z malé ukázky posuďte sami. V roce 1934 se Ernst Rychnovský, Masarykův životopisec, v jednom z jejich rozhovorů pro německý židovský list Prager Tagblatt Masaryka otevřeně zeptal: „Pane prezidente, jste vlastně antisemita?“ A čtyřiaosmdesátiletý Masaryk mu stejně otevřeně a zpřímá odpověděl: „Citím ano, rozumem ne.“ Tahle jediná, upřímná a ve své stručnosti geniálně výstižná věta přitom skvěle vyjadřuje nejen jeho postoj, ale i to, co dodnes mnozí z nás (a to ve vztahu ke každé lidské odlišnosti) vědomě či nevědomě neseme v sobě.

Letošní známka k TGM se povedla. Zdeněk Netopil na ní Masaryka zobrazil věrně, jak ho známe z dobových

¹⁾ V takové Kanadě bychom to ale napsat nemohli, protože tam loni zavedli do pasů neutrální pohlaví „X“ a ve státě New York (a v řadě dalších zemí) už uznávají různých genderových identit mnoho desítek, a kdo by to nerespektoval, riskuje pokutu nebo dokonce vězení! Takže si užíjme možnost nazývat věci a osoby pravými jmény, než k nám tyhle novoty taky dorazí...

²⁾ Podrobněji jsem o TGM psal ve Filatelii 3/2000, ke 150. výročí jeho narození, takže teď nechci zdržovat opakovaním už zveřejněného. Ten dávný článek si můžete přečíst i na internetu na www.frantisekbenes.cz/wp-content/uploads/2014/08/t-g-masaryk-velka-vyzva-tematicke-filatelii-1.pdf

fotografií, a přitom jinak, než kdysi Švabinský a další autoři. Miloš Ondráček vytvořil uměřenou rytinu, již obraz nepřetížil a obličej portrétovaného plasticky vystupuje z pozadí. Inu, oba to nedělají zdaleka poprvé, a je hezké vidět, že svou práci perfektně umějí.

Známka vyšla ve dvou úpravách – v archu a v aršíku, obojí tištěno rotačním lisem Wifag. Na pravém okraji aršíku je nečekaně formulovaná poznámka: „100 let od prvního jmenování prezidentem“. Nečekaná proto, že většina pramenů uvádí, že TGM byl onoho 14. listopadu 1918 Revolučním národním shromážděním zvolen, ale volba to v pravém slova smyslu ve skutečnosti nebyla. TGM byl totiž u nás považován za hlavu státu jaksi automaticky už od 28. října, kdy však ještě nebylo rozhodnuto o státní formě. Ve hře byla pořád možnost, že půjde o království – pražský Národní výbor z opatrnosti v této věci vyčkával, protože nebylo jasné, zda exiloví představitelé ve snaze získat podporu pro státní samostatnost nepřislíbili trůn příslušníkovi některé zahraniční dynastie. TGM však byl už nějakou dobu uznáván zahraničními spojenci jako hlava budoucího státu, byl tedy „prezidentem“ už před vznikem Československa. Formálně však byl do této funkce ustanoven až na zmíněném zasedání 14.11., kdy jej Karel Kramář jako předseda vlády navrhl a členové RNS tento návrh schválili voláním „Ano!“, „Výborně!“, „Sláva!“ a podobně. Nešlo tedy o skutečné hlasování a akt byl nazván *volba aklamací*. Toho si byl autor aršíku zjevně vědom, vyhnul se nepřesnému výrazu „volba“ a použil slovo „jmenování“. Okraj aršíku střídě doplnil lipovými větévkami.

Na obálce dne vydání je TGM na koni, zda je to jeho oblíbený Hektor (ten ale měl hvězdu), nebo Cigán, Gejša, Ind či valach Oiseau 28, poznat neumím. Nejmilejší mu byl právě Hektor, kterého úřady nakonec nechaly vycpat a umístily ho do Památníku osvobození (jestlipak tam ještě je?). V razítku je Český lev, což mi připadá nedostatečné, protože TGM byl přece prezidentem československým. Logicky je v něm vepsáno Praha – což bylo místo „volby“, a dokonce i přesné datum 14.11., takže známka výjimečně nebyla vydána s předstihem, ale v den stého výročí události, což mi připadá správné.

Na závěr si nemohu odpustit poznámku, že radost mám i z nominální hodnoty „A“. Masaryk je náš, a tak je správné, že známkou s jeho portrétem můžeme vyplácet běžnou korespondenci. Že k tomu vedle „archové“ známky budeme moci používat i slavnostnější aršík jsem nečekal a Česká pošta mě tím příjemně překvapila! FB

